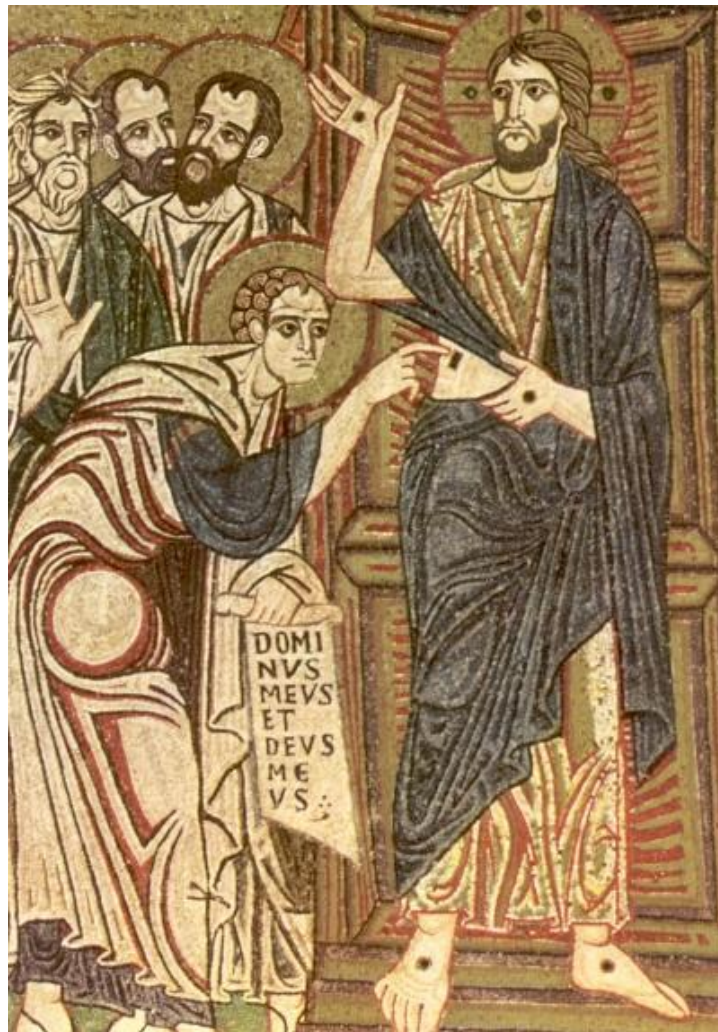


Perikoop van zondag 19 april 2020: Johannes 20 vers 19-29

De verschijning aan de elf en aan Thomas

Toen het avond geworden was op die dag, de eerste van de week, en de deuren van het vertrek waar de leerlingen waren, uit vrees voor de Joden waren gesloten, kwam Jezus. Hij stond in hun midden en zei tegen hen: Vrede zij met U! En bij deze woorden toonde hij hun zijn handen en zijn zijde. De leerlingen waren vol vreugde toen zij de Heer zagen. Nogmaals zei hij tegen hen: Vrede zij met U. Zoals de Vader mij heeft gezonden, zo zend ik U. En toen hij dit had gezegd, liet hij zijn adem naar hen toe stromen en zei tegen hen: ontvangt heilige Geest! Van wie gij de zonden afneemt, die zijn daarvan bevrijd; wie gij de zonden laat behouden, die blijven eraan gebonden.

Thomas, een van de twaalf, die tweeling genoemd werd, was niet bij hen toen Jezus kwam. De andere leerlingen zeiden tegen hem: Wij hebben de Heer gezien. Hij zei tegen hen: Als ik niet in zijn handen het litteken van de spijkers zie en mijn vinger in het litteken van de spijkers leg en mijn hand in zijn zijde, kan ik het niet geloven. En na acht dagen waren zijn leerlingen weer binnen bijeen en Thomas was bij hen. Jezus kwam, terwijl de deuren gesloten waren. Hij trad in hun midden en zei: Vrede zij met U. Daarna zei hij tegen Thomas: Steek uw vinger uit en zie mijn handen en steek uw hand uit en leg haar in mijn zijde en wees niet meer ongelovig, maar geloof! Thomas antwoordde hem: Mijn Heer en mijn God! Jezus zei tegen hem: Omdat gij mij hebt gezien, hebt gij geloofd. Zalig zij die niet hebben gezien, maar toch geloven.



Fresco in de San Marco van Venetië, ca.1300

Beschouwing op de perikoop Johannes 20 door Paul-Philippe Stevens

De zondag na Pasen is de octaaf, de achtste dag, deze dag wordt ook wel 'beloken' Pasen genoemd. Tegen het ontluiken van de voorjaarsnatuur en de Paasjubel die vorige week nog in het evangelie klonk: 'Gaat uit over de gehele wereld en verkondig het aan heel de schepping', staat vandaag het 'beluiken' van deze perikoop, het zich opsluiten in een 'binnenruimte'.

In hun midden

Op Paasmorgen is er in het evangelie sprake van de 'vroeg morgen toen de zon opging' (Markus 16,2). In deze perikoop is het avond, zondagavond om precies te zijn. Uit vrees voor de vervolging door de Joden waren de apostelen achter gesloten deuren bijeengekomen. Pas als de deuren naar de uiterlijke zintuiglijke wereld worden gesloten met alle bedreigingen en verzoeken van buitenaf, kan er zich binnenin iets openen. Jezus komt binnen, de herrezen Christus Jezus verschijnt ineens in hun midden. In de intimiteit van een vertrouwensgemeenschap verschijnt Hij als verbindende geestelijke werkelijkheid. De opstanding is een realiteit geworden die heel de schepping doordringt, deze is niet aan fysieke grenzen gebonden. Het opstandingslichaam van de Christus is van een andere hoedanigheid dan een materieel fysiek lichaam. Het is hetzelfde lichaam dat aan het kruis hing, maar nu op het zijnsgebied van het etherische: de wonden zijn nog zichtbaar. Het is niet gebonden aan de wetmatigheden van de materie. Er is sprake van het midden. Ons middengebied betreft ons hart en onze ademhaling, dit wordt het ritmische systeem genoemd. De apostelen ervaren de ontmoeting met de Herrezen als een innerlijke gewaarwording in hun harten, midden in hun ziel. Tot drie keer toe spreekt Hij: Vrede zij met U.

Vrede zij met U

De vrede ontvangen de apostelen in drie fasen, daarbij worden de drie zielekrachten denken, voelen en willen doordrongen met de impuls van de liefde.

Bij de eerste keer: 'Vrede zij met U' toont de Christus Jezus zijn wonden. De apostelen nemen ze waar, ze zien de wonden; ze herkennen Hem. Het verdrietige en angstige bewustzijn wordt uit zijn benauwenis, uit zijn 'belokenheid' bevrijd.

Ze worden hierdoor in een toestand van verwondering verzet, hun ademhaling verdiept zich en ze zijn vol eerbied en innerlijke vreugde. Hierbij klinkt de tweede keer "vrede zij met U". In hun harten, in hun middengebied worden ze aangesproken. Christus laat zijn adem (Grieks: pneuma = adem, geest) met de liefde van de Heilige Geest uitstromen, het wordt door de apostelen ingeademd. Dit ontvangen van de Heilige Geest is als een vóór-Pinkster gebeurtenis, als uitzendingsopdracht op te vatten. De Christus zegt aansluitend: Van wie gij de zonden afneemt, die zijn daarvan bevrijd; wie gij de zonden laat behouden, die blijven eraan gebonden. De apostelen zijn doordrongen van de Christuskracht, het verleent hun de macht om mensen van hun karmische schuld te bevrijden. Anderen laten ze de schuld behouden wanneer er in hun verdere leven nog van geleerd moet worden. De Heilige Geest is niet alleen de geest van de kennis en het ware geloof, maar ook de helende geest, de genezer. Christus draagt en ordent het leven van wereld, ontvangt het van de Vader en maakt het door de Geest gezond, zo klinkt het in de mensenwijdingsdienst.

De derde keer 'vrede zij met U' is acht dagen later, al zeven dagen zijn de elf apostelen innerlijk vervuld door de kracht van de Heilige Geest die hun middengebied gezond heeft gemaakt, terwijl Thomas nog zeven dagen in de Goede Vrijdag-stemming verkeerde. Op de achtste dag verschijnt de Heer wederom, nu is Thomas ook aanwezig. Bij het derde keer uitspreken van de vrede komt het ook bij Thomas tot een innerlijke aanraking: hij vertegenwoordigt in dit geval de wilssfeer. Je zou wellicht ook nog kunnen zeggen dat in drie keer het hele mensenwezen naar geest, ziel en lichaam doordrongen wordt met de impuls van de vrede. Het werkt als een incarnatieproces door de verschillende lagen van ons wezen. De derde keer wordt dus pas echt een 'geestelijk-lichamelijke' gewaarwording door de aanraking. De apostelen komen door deze ontmoeting

met de Herrezene tot volledig bewustzijn van de geest. De aanraking van de stigmata van Christus en de ervaring die Thomas daarbij opdeed was bovenzinnelijk.

In de mensenwijdingsdienst is er in het communiegedeelte sprake van dat Christus in vrede met de wereld is en dat deze ook bij ons kan zijn omdat Hij hem ons geeft. De vredesgroet van de communie gaat met een fysieke aanraking door de priester gepaard, daarbij is het tegelijkertijd een innerlijke aanraking. In de perikoop klinkt op de achtergrond de inhoud van het sacrament van de biecht mee waarin het motief van de vrede ook wordt uitgesproken. Dit sacrament wordt afgesloten met de communie van de mensenwijdingsdienst.

Het aanraken, de tastervaring

Een kind ontdekt zo de wereld: Eerst is het verwonderd en toont bewondering voor het zien van iets moois, daarbij ademt het diep in en zegt 'aaaach'. Vervolgens wil het datgene dat het bewondert of wat het liefheeft aanraken. De openbaring, de verering, de daad, drie stappen dus.

De aanraking van het opstandingslichaam door Thomas is de eerste keer na acht dagen waar dit mogelijk wordt. In de allereerste uren van de opstanding was het lichaam nog te teer om door Maria Magdalena aangeraakt te worden: 'Raak mij niet aan!' Thomas, genaamd de tweeling, komt door zijn aanraking via de ervaring tot een belijdenis. Eerst is er de ervaring, dan het begrijpen en het inzicht, dan het belijden.

Een aardemens zet zich voortdurend uiteen met de materie: het zijn tastervaringen. Deze maken ons ik-bewust: wij voelen, raken aan en stoten ons aan de materie. Een mens leert door te tasten de wereld ontdekken. Bij wakker bewustzijn hebben wij een voortdurende tastervaring met onze voeten, dat maakt dat wij ons in ons lichaam kunnen voelen. Naast deze uiterlijke fysieke aanraking of tastbelevens, kunnen we ook inwendig aangeraakt worden, door bijvoorbeeld het voedsel dat wij innemen. Maar daarbij blijft het bij een 'uiterlijke' fysieke aanraking. Bestaat er echter ook een kracht van innerlijke aanraking? En zo ja, wat is dat dan voor een kracht?

De sterkste kracht die op aarde ontwikkeld kan worden is niet die van machines, welke wij bedienen met hulp van onze intelligentie. Vanuit egoïstische doeleinden zetten wij ze in om met techniek een natuurkracht te manipuleren. Sterker dan deze kracht is de liefde, zij gaat met offers gepaard. Deze kracht kan pas dan werkzaam worden, wanneer de mens eerst bereid is zijn eigen ik-kracht in te zetten. Om twijfel te overwinnen, om zelfkennis en zelfoverwinning te verwerven, zodat hij onbaatzuchtig kan worden. Het is letterlijk en figuurlijk een innerlijk aftasten van ons diepste wezen, van wie wij zijn en wat wij hier op aarde te doen hebben. Deze ervaring brengt ons bij onszelf: bij onze individualiteit, bij ons IK. Het is een innerlijk aftasten dat niets met egoïsme te maken heeft. Integendeel: Als wij bereid zijn offers omwille van de ontwikkeling van mens en kosmos te brengen, dan groeit de kracht van de liefde. De liefde is een kracht die alles vrijlaat en desondanks aanraakt. De goddelijke liefde is een kracht die de harten en ogen opent. Het is de grootste tastervaring die een mens kan hebben wanneer hij innerlijk aangeraakt wordt door het goddelijke. De liefde is een kracht die verlicht, doorlicht en verwarmt, zij maakt transparant waardoor ons ware wezen zichtbaar wordt.

Thomas

Thomas mocht deze bovenzinnelijke tastervaring dus ervaren. De aardse en de kosmische mens raken elkaar aan in het Ik dat in verbinding staat met Christus. De Ik-ervaring was een innerlijk-bovenzinnelijke aanraking in hemzelf, in zijn hart waarin de Herrezene woning vond. De kracht van het nieuwe geloof ontwaakte in hem en werd tot een nieuwe belijdenis: Mijn Heer en mijn God! Oftewel: Gij zijt het goddelijke Ik in mijn wezen, in mijn ziel. In die zin is Thomas als representant van een tweeling, van een aardse en kosmische mens op te vatten. Op aarde heeft de mens de mogelijkheid om zijn heldere denken te gebruiken. Het verstand kan soms twijfelen, maar ook scherpzinnig zijn. De wijsheid van de kosmische gedachte is niet gebonden aan de hersenen. In het Johannesevangelie deelt Christus de apostelen mee dat Lazarus gestorven is. Thomas antwoordt : Laten wij ook gaan om met hem te sterven. (Joh.11:16). Thomas wil dezelfde weg

gaan. De Christus wekt de Lazarus-Johannes op uit de dood, deze wordt de leerling die de Heer liefheeft. De opwekking uit de dood is een inwijding tot hoger bewustzijn. Aangezien Thomas tot in de laatste consequentie de Heer wil volgen, is hij de laatste die zijn geloof bevestigd ziet. Hij wordt innerlijk aangeraakt, komt zodoende tot een diep inzicht, waaruit dan zijn belijdenis ontstaat. Ons verstand, onze aardse gedachte moet als het ware eerst 'sterven' voordat de hogere, lichaamsvrije gedachte kan leven. De dubbele natuur van de mens is als een tweelingnatuur. De Arameese naam Teoma wordt tot Thomas, in het Grieks vertaald is dit Didymos (Δίδυμος), dat tweeling betekent.

Geloof

'Zalig diegene die tot geloof is gekomen zonder het gezien te hebben'(Joh.20:29)...Deze uitspraak wijst ons op het mysterie van het geloof. Het is een kracht in ons die dieper gaat dan alleen zien en herkennen. Het bijzondere Griekse woord voor zalig (μακάριος - makários) betekent ook gelukkig, zegenrijk of van God vervuld.

De mens die door de kracht van het geloof de opstanding heeft "begrepen"- door aanvankelijk innerlijk aftasten - schouwt en erkent niet alleen, maar heeft het verinnerlijkt, heeft het omgevormd. Het is bij diegene tot inzicht geworden. Het werd ontwikkeld uit een leven met een waarheidsgevoel en het liefhebben ervan. Het is tot 'wezenlijke' ervaring geworden.

Wezenlijk wordt iets wanneer ik er innerlijk mee leef, liefdevolle aandacht eraan schenk, mij er geheel mee verbind. Er 'licht' iets in mij op dat er altijd al was, maar waarvan ik mij nu pas wezenlijk bewust word. Paulus vatte dat samen in de woorden: Niet ik, maar Christus in mij.

In het Mattheus-evangelie spreekt Christus over het geloof dat is als een mosterdzaadje (Mattheus 17:20). Het draagt een enorme potentie in zich. Voorwaarde voor een zaadje is wel dat het in de akker wordt uitgezaaid. Door water, lucht en licht zwelt het aan, kan wortelschieten en begint te groeien. Zo is het geloof een kracht die in de 'akker' van de ziel ontwikkeld kan worden. Wij schenken het liefdevolle aandacht door water en warmte geven, door ons licht erop te laten schijnen. Zo kan het beginnen te groeien en tot leven worden gewekt.

Het proces begint met een voorvoelen totdat de ziel zich ineens opent en herkent. Het gevoel van een door en door vertrouwd zijn met, een van binnenuit geloven, een wezensvereniging ontstaat. Johannes maakt deze ervaring door bij het zien en staan in het lege graf: 'Hij zag en geloofde' zonder de Herrezone al te hebben ontmoet (Joh.20:8). 'Het is een geloof dat door liefde werkzaam wordt' (Paulus aan de Galaten 5:6). Het woord voor geloof in het Grieks is pistis (πίστις), het betekent zowel geloven als ook vertrouwen.

In het woord vertrouwen schuilt zowel het woord trouw als ook trouwen. Iemand die trouwt heeft vertrouwen in zijn/haar partner en beloofd hem/haar trouw. In het woord geloven schuilt het woord 'loven', een verinnerlijkt loven, leven en liefhebben. Het geloven verzet ons met ons hele bestaan in verbinding met God.